

країна, що не заслуговує поваги, не відповідає сучасному розумінню держави як соціального інституту, морально деградує, є осередком зла та підтримує злочиння в усьому світі, несе загрозу міжнародному порядку.

Література

1. Булик-Верхола С. З. Мовний образ Росії як ворога (на матеріалі ЗМІ періоду російсько-української війни). *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Вип. 23. Т. 1. С. 29–33.

2. Малецькі Л. «У тіні великого брата...» – концепт «Росія» (на матеріалі сучасної української преси). *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2016. 4. С. 85–89. URL : <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/sup/article/view/5877/5947> (дата звернення: 28.10.2023).

3. Полюжин М. Поняття, концепт та його структура. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2015. Вип. 4. С. 214–224.

4. Степаненко М. І. Перифрастичні зв'язки хороніма *РОСІЯ* в публіцистично-політичному дискурсі: структура, семантика, аксіологія. *Мовознавчий вісник : зб. наук. праць Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2023. Вип. 32. С. 57–66.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-39>

О. ЧУМАЧЕНКО

Національний університет «Запорізька політехніка»

РОЛЬ ПІСНІ У ВІДРОДЖЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

В історії України надзвичайно важливу роль у формуванні національної ідентичності відіграють пісні. Пісня має велике пізнавально-виховне та естетичне значення, адже вона є однією з форм втілення світобачення українців, художньо-емоційною пам'яттю народу, формує національну самосвідомість. М. Стельмах відзначає: «Пісні супроводжують людину від колиски до могили, бо нема такої значної події, нема такого людського почуття, яке б не озвалося в українській пісні чи ніжністю струни, чи рокотом грому.

У ній відбулося життя минуле й віддзеркалюється життя теперішнє, прогляне й завтрашнє, бо душа народна – не на один рік, а на всі віки й тисячоліття» [3, с. 18].

Існує чимало досліджень про українську народну творчість, предметом яких стали історичні пісні (М. Дмитренко [1], О. Кузьменко, С. Грица, С. Єрмоленко); українські народні пісні [2]; колискові та їх роль у контексті традиційної культури (А. Ткач) та ін. Сьогодні з'явився цілий пласт нової культури, презентований у різноманітних піснях, які перегукуються з народними ліричними, козацькими, повстанськими піснями. Створені нашими сучасниками – поетами, співаками, учасниками нинішньої російсько-української війни, ці твори покликані підіймати бойовий дух воїнів, підтримувати їхні родини, утверджувати героїзм українських бійців, відображати їх моральну стійкість. На сьогодні поки що немає наукового вивчення цього яскравого творчого надбання, що зумовлює актуальність нашої роботи.

Мета нашого дослідження – описати розмаїття новостворених пісень за тематикою, простежити їх зв'язок з давніми піснями, вплив на українців різних соціальних та вікових груп, відродження національної ідентичності.

Яскравим виявом патріотизму була діяльність Українських січових стрільців, що відбулося і на героїчному поетичному епосі першої половини ХХ ст. Відомо понад 400 стрілецьких пісень, серед яких патріотичні, що давно стали народними, хоча більшість із них має авторів. Одна з них – «Ой у лузі червона калина» О. Косинського, яка нині єднає всіх українців незалежно від їх віку чи місця перебування, підтримує моральний дух, пробуджує національну свідомість. Лейтмотив пісні – утвердження української нації, уславлення України та її славного роду. Ідейному змісту підпорядковані художні засоби – паралелізм, метафори, яскраві епітети:

Ой у лузі червона калина похилилася.

Чомусь наша слава Україна зажурилася.

А ми тую червону калину підіймемо,

А ми нашу славу Україну, гей-гей, розвеселимо.

Не хилися, червона калино, маєш білий цвіт.

Не журися, наша Україно, маєш славний рід.

Важливий шар історичної пісенності – повстанські пісні, у яких звучить заклик до боротьби за волю України:

Ой вставай, ой вставай, народе, здобувай Вкраїні свободу...

З нею перегукуються сучасні пісні, які лунають на фронтах російсько-української війни у виконанні не лише професійних співаків-волонтерів, а й українських воїнів:

Ми підемо вперед і здобудемо волю, України свої ми мирні сини.

Один із виконавців та авторів таких пісень – старший солдат 28-ої бригади Юрій Городецький, який з 18 років виборює незалежність нашої держави спочатку в АТО, а нині в боях з російськими окупантами. До речі, він посів 2-е місце в європейському етапі конкурсу «Голос країни – 2023», який проходив у м. Варшаві. У піснях, що він виконує, звучить віра в перемогу українського народу, готовність віддати життя за свободу. Не можуть нікого залишити байдужим такі слова із пісні лідера групи “Шабля” Володимира Єйгензеєра, яка стала офіційним гімном АТО:

Богу душу нашу віддамо єдину за нашу землю, Священну Україну.

Досі залишаються актуальними пісні про героїв визвольних змагань, зокрема про Степана Бандеру. Уже не один рік лунає по всій Україні та далеко за її межами пісня у виконанні різних колективів – учнів, священників, воїнів, переселенців:

Батько наш – Бандера, Україна – мати,

Ми за Україну будем воювати.

Близькою до стрілецьких пісень за ідейною спрямованістю, високим патріотизмом є сучасна, популярна серед бійців пісня:

У неділю рано сонце ясно сяє, Українське військо окопи копає.

Йде орда зі сходу, щоб забрати волю у мого народу.

Україні слава, всім героям слава, хай живе Бандера і його держава.

Особливістю сучасних пісень є їх мова, зокрема вживання просторічної лексики, неологізмів на позначення новітньої зброї, війська окупантів, як-от:

Ми мародерів безжально мочим...

І байрактари, і джавеліни за Україну б'ють русню...

І скоро зовсім русні не буде, а буде мир на всій землі.

Отже, сучасні українські пісні єднають усіх українців, пробуджують національну самосвідомість, вселяють оптимізм та віру в невідворотність нашої перемоги.

Література

1. Дмитренко М. Українські народні історичні пісні як об'єкт досліджень. *Народознавчі Зошити*. Київ, 2009. № 1. С. 135–146.
2. Помирча С., Клименко О. Дослідження українських народних пісень у контексті гендерології. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. № 2. 2016. С. 272–279.
3. Стельмах М. Твори в 7 томах. Т. 1. Київ : Дніпро, 1982. 656 с.